

Articole recente

Sumar nr. 610
Sumar nr. 609
Sumar nr. 608
Sumar nr. 11 / 2019 (607)
Sumar nr. 10 / 2019 (606)

Tie iti scriu, Japonia, tie!

UN ARTICOL DE NICOLAE CONSTANTINESCU

Cultura mozaic | | NR. 384 din 09-august-2012

În deschiderea Zilelor Culturii Japoneze de la Bucuresti (mai-iunie 2012) a fost vernisata o expozitie de fotografii, s-au proiectat filme si a fost sustinuta conferinta despre dansurile Kagura „pulsatii ale inimii Japoniei“. „Inima“ sau „sufletul“ manifestarii a fost Doamna profesor dr. Angela Hondru, specialist reputat în cultura si literatura japoneza, cunoscator la fata locului al acestui fenomen complex si plin de semnificatii pentru traditiile stravechi ale Tarii de la Soare-Rasare, ale carui înfatisari multiforme fac din aceasta sarbatoare-spectacol un adevarat simbol identitar al întregii Japonii. Din datele prezentate de conferentiar si din pliantul manifestarii retinem faptul ca, la origine, dansurile kagura aveau un caracter religios, fiind interpretate de fetele de la templu (miko) si de catre preoti, iar dupa revolutia Meiji (1868), când preotilor li s-a interzis sa mai danseze, ele au fost preluate integral de catre laici, amatori sau trupe profesioniste care pastreaza cu strictete traditia, pâna în zilele noastre. Mai mult, cum s-a vazut din expozitia din holul Teatrului Odeon si din proiectia care a însoțit expunerea, spectaculosul predomina, fara a se fi uitat cu totul semnificatiile si functiile stravechi ale ritualului. „Spectacolele kagura – spune Angela Hondru în prezentarea sa – vorbesc, prin limbajul muzicii si al gesturilor, despre evenimentul primordial caruia i se datoreaza, despre crearea universului si ce s-a mai întâmplat de atunci si pâna azi, dovedind fara tagada ingeniozitatea japonezului, dar pastrându-se totodata între granitele orizontului sau cultural, fiind un semn distinctiv al identitatii sale“.

Trebuie spus ca Angela Hondru este unul dintre cei mai buni niponologi români la ora actuala, daca nu chiar cel mai bun, însumând, în personalitatea sa, calitatile profesorului de limba si cultura japoneza (a publicat pâna acum un Curs de limba japoneza, 2 vol., 1991-1992; 111 dialoguri situationale, 1991; Ghid de literatura japoneza, vol. I, 1999), ale traducatorului si promotorului literaturii japoneze în România (a tradus peste douazeci de carti direct din japoneza, între care opere literare majore, aparținând unor mari personalitati ale literaturii nipone clasice si contemporane, precum Yukio Mishima, Soseki Natsume sau Abe Kobo), si ale etnologului, ale omului de stiinta (a obtinut cu ani în urma titlul de doctor în filologie cu o teza remarcabila, prin ineditul teme si originalitatea tratarii, despre obiceiurile vietii de familie, nunta si înmormântarea, în traditia si literatura româna si japoneza si a organizat un seminar de folclor comparat ale carui lucrari au fost adunate într-un volum de studii de înalta tinuta stiintifica, Universal and Particular in Japanese and Romanian Folk Beliefs, Editura Victor, 2002). Pentru meritele sale incontestabile într-un promovarea culturii japoneze în România, prof. dr. Angela Hondru i-au fost conferite importante distinctii nipone: Premiul Ministerului de Externe al Japoniei, Premiul Japan Foundation (ambele 2008) si Ordinul Soarelui Rasare al Casei Imperiale (2009). De asemenea i s-a acordat titlul de Doctor Honoris Causa al Universitatii Hiroasaki (2009), calitate cu care putini universitari din România se pot lauda. A beneficiat, în timp, de mai multe burse de cercetare în Japonia, ocazie cu care a studiat, la fata locului, sarbatorile populare. Dintr-o astfel de calatorie de studii a rezultat cartea-album Festivalurile japoneze cu subtitlul „În spiritul traditiei“, mentiune care indica exact perspectiva din care cercetatoarea româna a privit, a înregistrat si a comentat splendidele sarbatori japoneze pe care le-a vazut si la care a participat direct ca bursier al Japan Foundation. În recenzia mea la volumul respectiv (vezi Nicolae Constantinescu, Festivalurile japoneze, dincolo de pitoresc, „Adevarul literar si artistic“, nr. 591, 2001, p. 4, reprodus în Citite de mine ... Folclor, etnologie, antropologie. Repere ale cercetarii, vol. II, CNCP, Colectia „Anotimpuri culturale“ 6, 2011, p. 178-181) notam: „Cu precizie, exactitate a detaliului, claritate, dar si cu multa caldura, fara a se lasa, totusi, prada euforiei pe care asemenea manifestari o pot provoca celui din afara, sunt descrise, comentate, interpretate zeci si zeci de festivaluri japoneze închinat salaselor zeilor, marilor momente ale calendarului natural si din viata omului (Anul Nou si Anul Nou Mic, Ritualuri agrare, Cultul mortilor), sarbatorilor estivale urbane, festivitatilor fastuoase catre care au evoluat unele ceremonii stravechi, în timpurile moderne. Iar imaginile fotografice, de o calitate exceptionala (cele mai multe realizate de Angela Hondru însasi) sunt, pe rând, ilustratii, concretizari ale comentariului prin cuvânt, sau punct de plecare pentru astfel de glose substantiale si explicative.

Dupa mai mult de un deceniu de la acel prim omagiu adus culturii care a adoptat-o si a modelat-o, Angela Hondru revine cu Scrisoare catre Japonia (Editura Enciclopedica, 2011), epistola de 120 de pagini (format mic, e adevarat, respectând si astfel unul dintre principiile spiritului japonez, „small is beautiful“, ceea ce e mic e frumos), scrisa cu italice, pe o hârtie usor îngalbenita, culoarea paiului de orez, rememore dintr-o rasuflare, s-ar zice, a experientelor sale în lumea fascinanta a traditiilor populare japoneze.

Se vede cum cercetatoarea, ca un burete absorbant, a strâns în caietele sale, pe pelicula fotografica sau cinematografica, pe banda magnetica sau în sistem digital imagini, sunete, trairi, sentimente, bucurii... Dar cel mai încapator dispozitiv pentru retinerea noianului de impresii si cunostinte, de frumuseti nemaivazute a fost (este) sufletul sau.

Când a ales sa transpuna toata aceasta fabuloasa experienta japoneza sub forma unei scrisori, autoarea a facut o alegere excelenta – scrisoare da celui care o scrie o anumita libertate, îl descatareaza de rigurile scrisului stiintific, doct, cu note de subsol si bibliografie, dar si de acelea ale scrisului „frumos“, ale literaturii beletristice. Desi, fapt demn de relevat, nici una, nici cealalta din aceste variante ale scrisului nu lipseste din compunerea Angelei Hondru, care le-a exersat din plin pe amândoua, în calitate de cercetator-etnolog si traducator-creator, echivalarele sale românesti ale unor vârfuri ale literaturii nipone vechi si moderne purtând semnul excelentei, al capodoperei.

Epistola, confesiune, memorial, auto-fictiune, Scrisoare catre Japonia îl poarta pe cititor prin lumea fabuloasa a traditiilor japoneze, reînviata, actualizata cu precizia unui etnolog si concretizata în cuvinte, plasticizata, cu sensibilitatea unui artist. Asemenea cronicarului care se dispensa de documentele scrise pentru a reconstitui trecutul apropiat, întrucât acesta „în inima sluit era scris“, Angela Hondru lasa deoparte maldarele de fise, de însemnari, de notite si deschide portile amintirii, lasa sa se reverse fluxul memoriei, nu chiar în maniera proustiana, dar suficient de învolburat pentru a-l tine pe cititor cum se zice cu sufletul la gura. Sigur ca o asemenea revarsare de trairi, emotii, informatii avea nevoie de un ax ordonator si acesta este cel cronologic, marile sarbatori, festivitati obiceiuri japoneze fiind înfatisate în curgerea timpului, de la Anul Nou oficial, sa zicem (1 ianuarie) pâna la sarbatorile toamnei.

Ca un alt Lafcadio Hearn (1850-1904), fiul unui islandez si al unei grecoace, devenit american, dar stabilit spre sfârșitul vietii (din 1890) în Japonia, tara despre care a scris mii de pagini (vezi Japonia lui Lafcadio Hearn. Antologie de Donald Richie. Traducere din engleza si note de Angela Hondru, Humanitas, 2009), profesoara româna ne vorbeste despre „Japonia sa“ cu entuziasm, caldura, atasament, emotie. Iar Scrisoare catre Japonia transmite cititorului aceleasi sentimente, îl face partas la experientele unice, irepetabile, pe care cercetatoarea le-a trait acolo, în incinta templelor sintoiste sau budiste, la marile sarbatori si festivaluri japoneze, alaturi de cunoscuti si de necunoscuti, carora le multumeste, în maniera extrem-orientala, cu multe plecaciuni adânci, dar atât de firesti, când ele apartin fiintei celui care le face: „Le multumesc tuturor pentru clipele minunate traite alaturi de ei – scrie autoarea în finalul epistolei sale. Daca locul cuvintelor l-ar lua culorile si daca ar trebui sa pictez acum, as picta un foc mare, focul iubirii mele pentru Japonia, pentru sarbatorile si dansurile ei sacre, pentru toti aceia care au stat la cârma destinului meu – foc care nu se va stinge decât odata cu ultima pâlpâire a inimii mele“.

Felicitari, Sensei Hondru!

Un comentariu pentru “Tie iti scriu, Japonia, tie!”

< „Viena te asteapta“ ... cu moda, fashion art si scurtmetraje

O tara frânta (II) >